Granskning från insidan

av Tor Egil Walter

TITEL:
Forsvaret – et kritisk blikk fra innsiden
FÖRFATTARE:
Harald Høiback
FÖRLAG:
Cappelen Damm AS

HARALD HØIBACK ER oberstløytnant i Luftforsvaret og hovedlærer ved Forsvarets stabsskole, (og redaktør av Oslo Militære Samfunds medlemsblad *Norsk Militært Tidsskrift*). Han har en master i historie fra Universitetet i Glasgow og en doktorgrad i filosofi fra Universitetet i Oslo.

Dette er ganske fjernt fra anmelderens plattform, som foruten å tilhøre en eldre generasjon, har sin bakgrunn i en for lengst nedlagt "forsvarskvist," (som allikevel ble nedlagt minst 50 år for sent,) i en annen forsvarsgren enn forfatteren.

Jeg har imidlertid, som forfatteren, tjenestegjort relativt lenge på Akershus, først på de forsvarsgrenvise- og senere tidlig på Forsvarets stabsskole som s k studieveileder, hovedlærer strategi og ikke minst lærer i de såkalte metodefagene operativ planlegging og stabsstudie. Begge disse kan vel i dag best karakteriseres som totalt løsrevet fra vitenskapsteori og oppsto sannsynligvis ved lite kreativ oversettelse av utenlandske kompendier ervervet at norske majorer under kurs i utlandet, og uten at disse sannsynligvis hadde forstått verken "Scale eller Scope," ei heller hvor irrelevant dette var for norske forhold.

Før man leser boken skader det ikke å tenke over hvilken type organisasjon det norske Forsvaret egentlig er. Er det et politisk instrument, folkeforsvar, nasjonens siste halmstå eller hva? Personlig tror jeg ikke det er noen av delene, siden det er vanskelig å spore verken strategi, doktrine (med innhold,) eller visjoner (Det sistnevnte bør kanskje unngås, med mindre man har avtalt time hos en psykiater). Svaret er sannsynligvis enkelt- det norske forsvaret er et resultat av politiske prosesser, og ikke minst hestehandler, det er i alle fall ikke konstruert slik at det er sporbarhet mellom hva de ulike avdelinger/plattformer kan og skal gjøre, og hvordan dette bidrar til å nå de politiske målene.

Det er eksempelvis ikke "rocket science", (og krever heller ikke en doktorgrad) å innse etter et raskt blikk på Norgeskartet, at et territorialforsvar blir vanskelig. Brigaden kan vel kanskje holde 20 km front, men hvor? Med andre ord, om det er forankret i noe som helst, er det sannsynligvis mest "i løse luften".

Dette støttes også av en lite observant og ukritisk presse og andre media, som verken følger spesielt godt med på hva som hender i utlandet, og samtidig ofte mer enn antyder at alt med "norsk" på er verdens beste,

og ikke minst at enkeltsystemer skal kunne vinne krigen alene.

På tross av at en av våre tidligere toppoffiserer uttalte at "mine generalstabsoffiserer skal ta meg f...n ikke bedrive gruppearbeid sammen med dumme teknikere fra Luftforsvaret," som et avgjørende argument mot en felles stabsskole, er det ikke uten betydning at forfatteren har sitt opphav i Luftforsvaret. Denne forsvarsgrenen har i flere tiår lagt lysår foran de andre forsvarsgrenene, både når det gjelder å skape en fornuftig struktur og ikke minst å følge gjeldende doktriner, taktikk og prosedyrer. Mye av årsaken til dette ligger i en streng oppdragelse innenfor TACEVAL- systemet og ikke minst at man fulgte internasjonal standard (og unngikk sære norske løsninger).

Det er også tydelig at miljøet på Forsvarets stabsskole har utviklet seg i positiv retning siden min tid. Problemet sett i norsk forsvarsperspektiv er vel snarere at når man koster den type utdannelse på offiserer som man har gitt forfatteren, må det bli bråk – og livsløgnen kan bli avslørt.

Kanskje det er dette vi ser konturene av ved den nye langtidsplanen, som sannsynligvis er den beste både før og etter krigen?

I denne boken foretar i alle fall forfatteren en kritisk analyse av den organisasjonen han tilhører basert på 25 års tjenesteerfaring og ikke ubetydelige vitenskapelige utdanning og erfaring. Hva er bra, hva er mindre bra- og hva er helt håpløst?

I kronikken Miliardsynsingen på Fs nettside (3.jan 2017) skriver forfatteren selv:

> Det er et historisk faktum at våre politiske myndigheter aldri har fulgt sine egne forsvarsplaner. Spørsmålet er: Må det være slik? Er militærfaget, og forsvars- og sikkerhetspolitikk mer generelt, så dårlig fundamentert i alminnelige vitenskapelige og logiske prinsipper at vi bare må finne oss i at alle argumenter tilsynelatende veier like tungt? Jeg er naturligvis av en annen oppfatning, og mitt bidrag i sakens anledning er boken Forsvaret – et kritisk blikk fra innsiden. Jeg tviler på at alle som leser den, er enig i alle mine analyser og konklusjoner. Det er heller ikke hensikten. Hensikten med boken er å bringe mer lys og luft inn i forsvarsdebatten samt å se mer prinsipielt på disse spørsmålene enn det lokaliserings- og nedleggelsesdebatter tillater. Om den også skulle fremprovosere en ny tanke i leserens hode, er det ytterst gledelig, og nødvendig. Det er det bøker er ment å gjøre. Forsvarets utvikling er for viktig til å overlates til heseblesende debatter på TV, betalte meningsbærere og konspirasjonsteoretikere alene.

Harald Høiback har så absolutt ordet i sin makt, og skriver fremragende. Han har også en vel balansert selvsarkasme og humor som både bidrar til å gjøre budskapet tilgjengelig, og i tillegg gjør boken til en drøm å lese.

Kapittelinndelingen er: Hva skal vi med Forsvaret, Hvem er i Forsvaret, Hvem leder Forsvaret, Strategi, Intops, Om å lære av sine erfaringer og Slutning. I tillegg 26 sider med noter, litteratur og stikkord.

Forfatteren kommenterer det meste, og går heller ikke av veien for å opptre en smule politisk ukorrekt, og rører så absolutt ved vedtatte sannheter. Eksempler er kvinnelig verneplikt, hvordan i utgangspunktet flinke folk blir avlært, hvordan "krig og fred og sånn" håndteres i "fredsnasjonen," "Lessons Identified" som blir til feil eller ingen "Lessons Learned" og så videre. Jeg har ikke til hensikt å ødelegge leserens opplevelser ved å gjengi mer fra boken, den er alt for god til å lide denne skjebnen. Jeg vil heller anbefale å lese boken og oppfordre den enkelte leseren til å trekke sine egne slutninger.

Lanseringen av boken passer som sagt veldig bra med den nå vedtatte langtidsproposisjonen, hvor man for første gang gjennomfører en helhetlig gjennomgang av

hele Forsvaret, og ikke bare forsvarsgrenene hver for seg, mer eller mindre uavhengig av hverandre.

I tillegg gjennomfører Forsvaret en omfattende utdannings- og personellreform uten sidestykke i historien så langt. Dette burde love bra for et Forsvarssektor som så langt mer har vært innrettet på å være basert på politisk konsensus, og ikke minst mer en arena for politiske hestehandler enn et troverdig sikkerhetspolitisk instrument.

For de som mener at forsvarssektoren primært skal ha forsvarseffekt, trekker forfatteren så absolutt i riktig retning.

Boken anbefales på det varmeste. En nyttig hjelp i lesingen er å gjennomføre et Google-søk på "Alt Vi Har, og Er". Denne kampanjen er etter anmelderens mening genial måte å motivere det selvopptatte nå-mennesket til å slutte seg til en organisasjon som er konstruert for å forsyne kvernene med kjøtt i den industrialiserte krigsepoken som vi nå har lagt bak oss, og vil bidra som et uvurderlig bakteppe for fornøyelig og samtidig alvorlig lesing, og ikke minst egne vurderinger.

Tør vi håpe på en smitteeffekt til andre deler av organisasjonen?

Författaren är kommendörkapten, medlem av Oslo Militära Samfunds direktion samt ledamot av KÖMS.